

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Костадин Михайлов Бураджиев

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “**доктор**”

на **Димитър Христов Христов**

Област на висше образование 8. Изкуства

Професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство,

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство

“Проф. Асен Диамандиев” - Пловдив

Факултет “Музикален фолклор и хореография”

Катедра “Музикален фолклор”

**Тема: СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ДИРИГЕНТСКАТА ДЕЙНОСТ ПРИ РАБОТА С
ОРКЕСТЪР ОТ НАРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ**

Научен ръководител: проф. Милчо Василев, АМГИИ “Проф. Асен Диамандиев” - Пловдив,
Факултет “Музикален фолклор и хореография”, Катедра “Музикален фолклор”.

Докторант Димитър Христов е роден в гр. Благоевград.. От 1990 до 1995 г. учи в СМУ “Ф. Кутев” гр. Котел, в класа по тамбура на Христина Койчева.

В периода между 1995-99 г. завършва бакалавърска, а през 2003 г. - магистърска степен в специалност “Дирижиране на народни състави” в АМГИИ, гр. Пловдив в класовете на доц. Иван Делирадев, ст. преп. Христо Урумов и проф. д-р Костадин Бураджиев.

От 2003 до 2006 година в АМГИИ преподава „Дирижиране на оркестър от клавири“, „Инструментознание“ и „Пеене в народен хор“.

От септември 1999 г. до март 2006 г. е диригент на хора на Фолклорен ансамбъл “Тракия”. Автор е на голяма част от музиката на премиерния спектакъл „Хубава Яна” по хореография на проф. д-р Даниела Дженева на ансамбъл “Тракия” - Пловдив.

От март 2006 до септември 2008 г. е Главен художествен ръководител на Ансамбъл „Пирин” - Благоевград. Под негово ръководство се създават спектаклите „Момина рубя”; „Изкуството, което ме създаде” и „Гласът на Пирин”, на ансамбъл “Пирин” - Благоевград.

От май 2009 г. е главен диригент на Ансамбъл „Тракия“ – Пловдив, където пише множество вокално-инструментални произведения и танцова музика – „Път през Тракия”, „Върти оро”, „Веселба”, „Радо моме”, „Две тракийски песни” и др.

От октомври 2011 г. е диригент на Оркестъра за народна музика на Българското национално радио. Създава и реализира проектите: „Ритъмът на Балканите”, „Брала мома ружа цвете”, „Копаница – Тропаница”, „По пътя на съвършенството”, „Тайните на сиромашкото пиано”, „България – вяра и традиция”, „Шарена сол”, „Класиците на българската сватбарска музика”, „Златната ябълка”, „Солистите”, „Музика в портрети”, „Изкуството на концертмайсторите”, „Дивите корени”, „Тайните на българските инструменти”, „Приказки за малки и големи” и др.

През 2014 г. Димитър Христов повишава своята диригентска квалификация в Национален музикално–педагогически институт „М. М. Иполитов–Иванов” в Москва при проф. Владимир Понкин и доц. Максим Евтушенко.

От януари 2009 г. е композитор на Драматичен театър „Никола Вапцаров“ – Благоевград, където създава музика за спектаклите: „Няма да платим” реж. Александър Галперин, „Гласовете ви чувам” – реж. Бойко Богданов, „И светъл и грешен” – реж. Костадин Бандутов, „Снежната кралица” реж. проф. Румен Рачев и др. Ръководи вокалната работа на актьорската трупа за всички представления на театъра.

През 2011 г. пише танцова музика за Националния балет на Русия – „Игор Моисеев” – Македонски танц – „Клетва” и „Сръбски танц” по хореография на Живко Иванов.

Пише музика за руски национален концертен оркестър „Боян” – Балканска сюита, „Северняци”, солови песни за Ирина Крутова, Марина Андреева и Дмитрий Трапезников и др.

Дирижира многократно Руския концертен оркестър „Гусларъй России”, като представя авторска музика на различни престижни сцени в Москва. (Дом на музиката, Фонд Белканто и др.)

Автор е на множество вокално-инструментална, танцова, филмова и театрална музика за различни състави – ОНМ на БНР, за ансамблите „Пирин” - Благоевград, „Тракия” - Пловдив,

Северняшки ансамбъл “Иван Вълев” - Плевен, „Гунджа” - Ямбол, „Мизия”- Търговище, „Мадара” - Шумен, за танцовите формации „Вакали”, „Средец”, „Чинари”, „Слънчев бряг”, „София б”, Ансамбъла на въоръжените сили, „Зорница”, „Гераци”, „Нова Генерация”, Хор „Ваня Монева”, Ева квартет, “Булгара”, “Дива река” и др.

Димитър Христов е изявен изпълнител на тамбура и трайно е свързал професионалната си кариера с фолклора от родния си край. Като солист-тамбурист има реализирани десетки студийни и концертни изпълнения с различни формации.

Позволих си да изложа тази впечатляваща диригентска и композиторска дейност, защото тя е сериозно основание за написването на този дисертационен труд, изследващ дейността на съвременния диригент на оркестър от народни инструменти. В последните години не са правени изследвания в тази област и научният принос на труда има още по-голяма тежест, защото са осъществени от действащ изпълнител - диригент на народен оркестър.

Дисертационният труд на докторант Димитър Христов съдържа увод, теоретичен обзор, три глави, заключение и библиографска справка, с общ обем 96 страници, богато илюстриран с концертните изпълнения пред публика. Ползваната литература обхваща 87 заглавия на цялостни трудове, статии и доклади, пряко или косвено засягащи проблематика в дейността на съвременния диригент на народен оркестър.

ПРЕДМЕТ на изследването е ролята на диригента на оркестър от народни инструменти, като предпоставка за развитието на фолклорното оркестрово дирижиране.

ОБЕКТ на труда са специфичните особености в дейността на диригента на оркестър от народни инструменти: комплектуване на оркестъра от народни инструменти; етапи от развитието на фолклорно-оркестровата диригентска дейност; еталонни образци на оркестри от народни инструменти; значими фигури в развитието на фолклорно-оркестровата диригентска дейност; разлики в съвременната фолклорно-оркестровата диригентска дейност, обусловени от променения облик на българската и световна музикална действителност.

ЦЕЛ на изследването са съвременните тенденции в работата с оркестър от народни инструменти и тяхната реализация.

Основните методи, използвани за изследването са анализ, сравнение, синтез, интервю.

Първа глава на труда “Диригентът на оркестър от народни инструменти до 90-те години на ХХ-ти век” разглежда обстойно видовете оркестри от народни инструменти по големина,

предназначение, жанрова принадлежност. Направен е обстоен исторически преглед на развитието на народните оркестри до началото на 90-те години на ХХ-ти век. Хронологично е проследено създаването на народните оркестри, началните трудности при окоплектоването им, проблемите свързани със строй на оркестъра, инструментариумът и др. Задълбочено е разгледана дейността на редица диригенти, работили в този период - Златко Коцев, Асен Диамандиев, Филип Кутев, Иван Кавалджиев, Александър Кокарешков, Борис Петров, Коста Колев.

Подробно в тази глава на труда Димитър Христов описва дейността и приносите в работата на диригентите Борис Петров, Коста Колев, Александър Кокарешков, Христо Урумов. Тук е било възможно Христов да визира и други имена от жанра, които имат съществен принос за развитието му и в частност на диригентското изкуство.

Интерес представлява изследователският поглед върху творческата дейност на диригентите, работещи във фолкорните ансамбли, които Димитър Христов определя като “свирачи”, “репетиционни” и “концертни”, разбира се, без да подценява труда им.

Втора глава на дисертационния труд “Съвременният диригент на оркестър от народни инструменти” проследява развитието на народните оркестри в последните 30 години, които “дават сериозно отражение върху работата на големите фолклорни състави.” Посочен е факт, който, според автора, сериозно се е отразил в дейността на фолклорните ни ансамбли. Както той пише: “В по-голяма част от ансамблите приключва ерата на дългогодишните художествени ръководители-музиканти. Тяхното място се заема от хореографи с различни виждания и нужди за концертната програма. Танцовите постановки взимат превес и музикалните звена се превръщат в корепетитори.”

В тази глава на труда авторът разглежда творческата дейност няколко ярки, както той ги определя, представители на съвременното диригентско изкуство - Милчо Василев, Христофор Раданов, Георги Андреев и Владимир Валадимиров. Точно и ясно са описани тяхната работа с оркестровия апарат, мануална техника, подход и работа с фолкорния материал. Авторът обобщава, “че Милчо Василев е диригентът с най-ценна педагогическа роля, насочена към израстването на подрастващите музиканти и диригенти на оркестри за народна музика в България; че Христофор Раданов е с ценна заслуга за запазването и развитието на Оркестър за народна музика на БНР, като най-дългогодишния му диригент в периода 1991-2011г.; че Георги Андреев е с ярко композиторско творчество, което умело пренася с дълбок емоционален заряд в диригентската си дейност; че Владимир Валадимиров е най-добрия ученик на Милчо Василев,

като продължава неговото дело с прецизност и внимание към детайлите.”

Категорично, сред имената на съвременното диригентско изкуство трябва да присъства и името на автора на тази дисертация. Яркия творчески път на Димитър Христов е белязан с блестящи успехи на концертния подиум. Не само представените към този дисертационен труд концерти, а цялата му диригентска дейност с различни формации и с оркестъра на БНР у нас и в чужбина са ярко доказателство за това. Неговите задълбочени теоретични и практически познания получени в обучението му в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив и квалификацията във ВМПИ „М.М Иполитов-Иванов“ – Москва са отлична основа, върху която Димитър Христов развива своето изкуство.

Може би най-важната част от тази глава, а и от целия труд на Димитър Христов са разгледаните съвременни тенденции в диригентската дейност - диригентът като мениджър, композитор-аранжор, педагог, медиатор, режисьор и като обобщен образ. Напълно съм съгласен с направените изводи за всяка една от дейностите на съвременния диригент и с факта, че днес диригентът трябва да бъде “мултифункционална фигура, изпълняваща различни професионални и обществени роли.”

Трета глава на труда подробно разглежда една важна част от дейността на всеки един творчески апарат - звукозаписната дейност, тази следа, която диригентът и неговият състав оставят за поколенията. Звукозаписната дейност е специфична дейност, която “за голяма част от диригентите и оркестрантите е много напрегната, изискваща изключителна концентрация.”

Димитър Христов много обстойно разглежда всеки един етап от звукозаписната дейност на оркестъра от народни инструменти - подготовката на всяко едно произведение, характерни партитурни проблеми (по отделни инструменти и партии в оркестъра), специфики при запис на солисти-певци, на солисти инструменталисти, на вокални формации и хорове, проблеми при звукозапис на безмензурни песни. Тази част от труда, както пише авторът “е плод на дългогодишен личен опит в различни творчески звукозаписни и концертни ситуации като инструменталист и диригент.”

Напълно съм съгласен с направените обобщения и изводи, относно всеки един етап при осъществяване на звукозапис с оркестър, както и звукозапис на оркестъра като съпровождащ апарат.

Напълно подкрепям и изведените приноси моменти в дисертационния труд на Димитър Христов.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Димитър Христов Христов на тема **СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ В ДИРИГЕНТСКАТА ДЕЙНОСТ ПРИ РАБОТА С ОРКЕСТЪР ОТ НАРОДНИ ИНСТРУМЕНТИ** съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на АМТИИ “Проф. Асен Диамандиев” - Пловдив.

Авторефератът на дисертационния труд е с общ обем от 43 страници и го отразява съвсем точно. Същият е направен по всички изисквания и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията. Препоръчвам дисертацията да се публикува и да се ползва от всички преподаватели и студенти от диригентските специалности.

Дисертационният труд показва, че докторант Димитър Христов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност “Музикознание и музикално изкуство” като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “доктор”** на Димитър Христов Христов, област на висше образование 8. Изкуства, в професионално направление 8.3. “Музикално и танцово изкуство”, докторска програма “Музикознание и музикално изкуство”.

25.08. 2020г.

Рецензент:

(проф. д-р Костадин Бураджиев)